

**„Nasze ciała, nasze życie”, Część III „Zdrowie seksualne i kontrola płodności”,
Rozdział 15 „HIV/AIDS i kobiety”**

Kobiety i HIV/ AIDS – zarys sytuacji, str. 361 - 363

Opracowanie na podstawie tekstu: Michele Russell i Wendy Sanford przy współpracy Marii Jobin-Leeds

Epidemia AIDS rozpoczęła się w latach osiemdziesiątych w Stanach Zjednoczonych i obecnie swoim zasięgiem objęła już cały świat. Ponad dwadzieścia lat badań nad nową chorobą sprawiło, że pod koniec XX wieku pojawiło się wreszcie światło nadziei. Ludzie z HIV i AIDS żyją dłużej niż w początkach epidemii. Dla osób mających możliwość korzystania z nowych terapii zakażenie wirusem HIV staje się przewlekłą chorobą, z którą można żyć. Kobiety biorą udział w coraz większej liczbie badań klinicznych nad nowymi lekami. Lekarze szybciej, niż miało to miejsce kilkanaście lat temu, rozpoznają ginekologiczne objawy mogące wskazywać na prawdopodobieństwo zakażenia HIV. Od 1993 roku inwazyjny rak szyjki macicy jest uznany za kobiecą chorobę wskaźnikową do diagnozowania AIDS. W profilaktyce uwzględniono także potrzeby lesbijek, które dotąd uznawano za wolne od ryzyka zakażenia. Dzięki nowym formom terapii spadła liczba dzieci urodzonych z wirusem HIV. W wielu społecznościach kobiety z wirusem HIV i chore na AIDS wspierają się wzajemnie, organizując centra pomocy, prowadząc akcje informacyjne o sposobach zapobiegania zakażeniu, walcząc z uzależnieniami i dając sobie nadzieję.

Niestety, są również złe wieści, a większość z nich dotyczy kobiet. W krajach uprzemysłowionych, w których wcześniej zakażenia wirusem HIV występowały głównie wśród mężczyzn, nastąpił niepokojąco szybki wzrost liczby zakażeń wśród kobiet. Dotyczy to, niestety, także i Polski. Osoby żyjące z HIV są marginalizowane i odrzucane. Kobiety zakażone HIV często samotnie wychowują dzieci, nie mając wsparcia w partnerze czy rodzinie. Bojąc się powiedzieć o swoim zakażeniu, same borykają się z chorobą, pełne obaw i strachu o przyszłość swoich dzieci.

Istnieje wiele czynników, które wyznaczają kierunek ekspansji choroby i narażają niektóre z nas na większe ryzyko zachorowania:

- Czynniki biologiczne, takie jak budowa narządów płciowych oraz fizjologia kontaktu seksualnego, sprawiają, że kobiety średnio 4-krotnie bardziej niż mężczyźni są narażone na zakażenie podczas seksu heteroseksualnego.
- Używanie prezerwatyw zależy od mężczyzny i kobieta często nie ma na to żadnego wpływu. Ciężko jest jej zaproponować partnerowi odpowiednie zabezpieczenie. Kobiety często obawiają się mówić o bezpiecznym seksie, ponieważ boją się porzucenia przez partnera czy oskarżenia o brak zaufania.
- Gdy kobieta jest zmuszana do seksu i nie jest podniecona, jej wagina jest sucha, a to zwiększa ryzyko podrażnień i otarć w czasie kontaktu, co z kolei zwiększa ryzyko zakażenia się HIV. U bardzo młodych dziewczyn nawilżenie waginy również nie jest wystarczające, ponieważ nie są one jeszcze biologicznie przygotowane do aktywności seksualnej.
- Wielu mężczyzn nakłania lub wręcz zmusza kobiety – swoje żony, dziewczyny, czy też kobiety świadczące płatne usługi seksualne – do seksu bez zabezpieczenia. A one nie potrafią się temu przeciwstawić.
- Używanie narkotyków jest kolejnym czynnikiem ryzyka zakażenia wirusem HIV. Chodzi tu głównie o używanie wspólnych igieł i seks bez zabezpieczenia. W Polsce żyje wiele kobiet uzależnionych od środków psychoaktywnych przyjmowanych dożylnie; część z nich ma partnera, który również jest uzależniony. Niektóre zdobywają pieniądze na narkotyk lub same narkotyki, prostytuując się. W ich życiu sytuacje ryzykowne zdarzają się więc bardzo często. Jednocześnie kobiety uzależnione rzadko korzystają z pomocy instytucji społecznych i medycznych, ponieważ wiele z tych miejsc jest dla nich nieprzyjaznych. Nawet jeżeli kobiety te teoretycznie wiedzą, na czym polega ryzyko i jak je zmniejszać, same często nie mają dość siły ani umiejętności, aby minimalizować zagrożenie.
- Badania nad skutecznym sposobem zabezpieczenia kobiet przed wirusem HIV podczas współżycia seksualnego postępują powoli. Kobieta, która chce zajść w ciążę, musi współżyć bez

zabezpieczenia lub poddać się sztucznemu zapłodnieniu. Naraża ją to na ryzyko, jeżeli partner lub dawca jest zakażony HIV.

- Wiele kobiet zgłasza się do lekarza dopiero w późniejszych stadiach choroby. Często nie poddajemy się leczeniu chorób przenoszonych drogą płciową lub stanów zapalnych waginy, co przy kontakcie z wirusem HIV zwiększa ryzyko zakażenia.
- Kobiety wciąż się uczy, by przedkładały czyjeś dobro nad własne. Oczekuje się od nas, że obowiązki rodzinne będą dla nas ważniejsze niż troska o własne zdrowie, i często tak właśnie postępujemy. To my zazwyczaj opiekujemy się chorymi na AIDS, choć otrzymujemy niewielkie wsparcie. Dbanie o siebie stawiamy na ostatnim miejscu.
- Kobiety zarabiają mniej niż mężczyźni i często, jako samotne matki, utrzymują większą liczbę członków rodziny. To oznacza, że mają mniejsze możliwości finansowe, by zadbać o własne zdrowie.
- Wprawdzie nowe terapie skojarzone pozwalają wielu ludziom z HIV/ AIDS żyć dłużej, są one jednak drogie i często wymagają stosowania skomplikowanej diety, co sprawia, że trudno z nich korzystać tym z nas, które posiadają ograniczone środki do życia. **W Polsce na szczęście terapia jest bezpłatna i dostępna dla wszystkich, którzy jej potrzebują.**

Często uważa się, że kobiety same są sobie winne, iż zakażyły się wirusem HIV, współżycie bez zabezpieczenia bądź używając wspólnych igieł – mówi się, że nasze postępowanie naraża nas na ryzyko zachorowania na AIDS. To tylko jedna strona medalu, sprawa bowiem nie jest taka prosta. To, że kobiety podejmują określone zachowania, narażające je na zakażenie się HIV, nie zawsze wynika z ich świadomych decyzji. Mogą nie wiedzieć, że ich partnerzy są zakażeni. Często nie mają siły, umiejętności ani odwagi, aby przeciwstawić się przemocy, negocjować bezpieczniejszy seks, przestać używać narkotyków. Będąc zależne od innych z powodu ubóstwa i dyskryminacji ekonomicznej, dokonują wyborów wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV. Z drugiej jednak strony, takie uproszczone odwoływanie się do roli, jaką w przenoszeniu się wirusa HIV odgrywa niesprawiedliwość społeczna i inne czynniki, może

sprawiać wrażenie, iż kobiety padają ofiarą siły wyższej, na którą nie mają wpływu. Postrzeganie siebie jako ofiar nie pomoże rozwiązać problemu. Żyjąc w warunkach, które wiążą się z wysokim ryzykiem zakażenia, starajmy się pomagać sobie w podejmowaniu jak najlepszych decyzji dotyczących tego, jak przeżyć, jak się chronić, leczyć i żyć z chorobą.

Wiele odważnych kobiet żyje z AIDS, opiekuje się dziećmi bądź planuje ciążę, wspiera się wzajemnie w zerwaniu z uzależnieniem. Wiele zaangażowanych osób świadczących usługi opieki zdrowotnej uczy innych pracowników służby zdrowia traktowania z szacunkiem kobiet zakażonych wirusem HIV lub chorych na AIDS i udzielania im informacji potrzebnych do podejmowania trudnych decyzji, które wpłyną na przebieg ich choroby.

Sytuacja kobiet w kontekście HIV/ AIDS będzie w najbliższym czasie zależała od kierunku przemian społecznych wiążących się z ubóstwem, seksizmem i dyskryminacją kobiet. Ogromne znaczenie będzie mieć także praca działaczy zajmujących się AIDS, kobiet i mężczyzn, usiłujących wywierać nacisk społeczny na rzecz stworzenia systemu badań, leczenia i wsparcia, w którym kobiety byłyby podmiotem, oraz na rzecz dostępu wszystkich kobiet do leczenia, odpowiedniego wyżywienia, mieszkań i opieki zdrowotnej. Ta praca z kolei zależy od naszego przekonania, że mamy prawo do dobrego samopoczucia, cieszenia się seksem bez ryzykowania zdrowia, dbania o siebie i innych oraz korzystania z potrzebnej nam opieki medycznej.

Książka *Nasze ciała, nasze życie* jest dostępna w księgarniach w całej Polsce. Może także zostać zamówiona w biurze wydawcy: **Fundacja Współpracy Kobiet NEWW-Polska**, ul. Miszewskiego 17/100, 80-239 Gdańsk, Polska bądź za pośrednictwem strony internetowej www.neww.org.pl .

Dodatkowe informacje: tel. 48 58 344 38 53, neww@neww.org.pl .

Polish edition of *Our Bodies, Ourselves* is available in bookstores in Poland. You can also purchase it online from www.neww.org.pl or from the publisher's office: **Network of East/West Women - Polska (NEWW)**, ul. Miszewskiego 17/100, 80-239 Gdańsk, POLAND.

For more information call 48 58 344 38 53 or write neww@neww.org.pl .